

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Pe un an 40 coroane. — Pe șase luni 20 coroane. — Pe trei luni 10 coroane. Ziarul apare Marți, Joi și Sămbătă

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrierile nefranțese se refuză. — Articole nepublicate nu se însoțesc.

== Prețul inserțiunilor, după învoială ==

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației zărilor „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Nr. 4318 Plen.

Convocator

cătră Onorații Domni deputați ai sinodului arhidiecezan

Având în vedere dispozițiile cuprinse în §§-ii 89 și 90 din Statutul organic, convocăm și prin aceasta declaram de convocat Sinodul arhidiecezan la sesiune extraordinară pe Duminică a 6-a după Rasalii, adică pe 7/20 Iulie a. c. la orele 9 a. m. în Sibiu, când se va începe serviciul divin în biserica catedrală, iar după terminarea riturilor se va face deschiderea sinodului în localul designat spre acest scop.

Unicul obiect al acestei sesiuni este chestia Episcopiei nouă și a Consistoriului, ce este a se înființa și așeza cu sediul în Cluș.

Sibiul, din ședința plenară a Consistoriului arhidiecezan, ținută la 3/16 Iunie, 1919.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vicar arhiepiscopesc.

Dr. Octavian Costea m. p.,
secretar costal.

Insemnări

16/28 Iunie 1878

Șașuna!

Numele acesta, cu evlavie rostit de credincioșii noștri, cuprinde o epocă de reînviere și de înălțare a bisericii române de dincoace de Carpați.

Au trecut 46 de ani, de când după o trândăvie și binecuvântată lucrare, neuitatul arhieru s'a mutat dela noi.

Măndria unui cler, păstoriul prevăzător și stăruitor în toate acțiunile sale, diplomatul înțelept și energic, odihnește, ferit de șgomotali lumii deșarte, în pământul primitor dela picioarele munților rășinari.

Cel ce s'a pogorât acolo n'a fost omul vorbelor mari, ci al virtuții și al faptelor vrednice.

Într-o biserică asuprită de sute de ani, și dată la urmă pe mâinele sărbilor, a intrudina viața națională, a emancipat-o de sub rușinosul jug, și a restaurat o veche mitropolie românească.

Roadele muncii sale sânt și cele șase sute de școli primare, urt seminar, două gimnazii, și alte numeroase așezăminte de cultură și progres întemeiate în țara Ardealului.

Constituția ce a dat bisericii noastre, deși atacată și, în cursul anilor, stărbilită de stăpâniri rău voitoare, totuși n'a putut fi

desființată: Constituția, creată de Șaguna, ni-a slujit ca scut, care ne permitea să dăm mereu semne de viață conștiința românească, pe lângă toate salvaticile prigoniri ce am îndurat.

Piedecile n'au oprit în loc niciodată avântul fără seamăn al lui Șaguna, ci i-au dat forțe nouă. Vorba lui era:

«Cea mai mare bucurie mi-a fost a învinge piedecile».

În acest fel a ținut să-și cheltuească puterile, întâi: pentru a ridica biserica și neamul oropsit al Ardealului la locul ce i se cuvine, și al doilea: pentru a da pildă de viață și de muncă tuturor urmașilor săi.

Iubirea nestrămutată a unui popor se îndreaptă astăzi, în raze de țală și mângăiere, spre Rășinari, să-și depună prinsoala de recunoștință veșnică.

Am ajuns vremuri nouă, pe care cătră sfârșitul vieții sale a trebuit să le veseze și să le dorească și inima atât de mare a lui Șaguna.

De aceea duhul său trăește mai departe între noi, și va trăi atâtă timp, cât va exista un interes pentru înalțarea bisericii și a instituțiilor sale. (x)

După 46 de ani

Zi de adăncă jale în biserica noastră a românilor ortodoxi din fostul stat al Ungariei. În 16 Iunie 1873 a închis ochii pentru totdeauna mitropolitul bisericii ortodoxe din Ardeal Andreiu.

De 46 ani odihnește la umbra bisericii cei mari din comuna Rășinari.

A venit la noi în zile grele pentru biserica noastră, și pentru românii din Ardeal. În August 1846, intră în Sibiu un clugăru ortodox cu bun chip, tare în credința bisericii sale, tare în vrednicia și în trairnicia neamului său românesc.

Peste un pătrar de veac el e podoaba bisericii sale, podoabă neamului său, podoaba patriei sale și sfințicilor din jurul coroanei. Peste o jumătate de veac a ridicat treptat biserica sa, din starea umilită și desolată în care o aflat, o a ridicat la biserica egală cu celelalte bisericii, organizată, ca nu alta în biserica creștină, și pusă pe bazele largi ale autonomiei constituționale.

După 27 de ani în fruntea bisericii ortodoxe române din Ardeal dispare diintre noi.

Frumoasă i-a fost venirea la noi, frumoasă și măreață viețuirea între noi, grandioasă mergerea, trecerea dela noi. A luminaț ca soare pe cerul bisericii noastre ortodoxe române din Ardeal, pe firma-

mentul politic al națiunii noastre, pe orizontul monarhiei austro-ungare și a dispărut ca un meteor, lăsând lumina în urma sa.

A fost un apus mare. Zilele erau și atunci grele, cerul se întuneca, furtuna era în plămădeală, barca națiunii plutea nesigură mână de vânturi reamice nouă, căma îi era luată din mână bătrânului rhrriuer, căruia i-a rămas abia mângăierea de a esclama: Ihere possem, sed juvare non.

A închis ochii la 16 Iunie 1873 și la corința sa ca clugăru modest a fost îngropat în cimitirul de lângă biserica din Rășinari.

Din cinstea sa, din cinstea unei vieți pline de cea mai binecuvântată activitate, a lăsat Rășinarienilor cinstea cea mai mare, de a putea odihni în mijlocul lor.

Ziua de 16 Iunie a rămas zi de doliu în biserica noastră română ortodoxă.

Cu cât ne depărtăm de el mai tare, cu atât durerea ne este mai mare, căci tot mai mult vedem, ce am pierdut.

Tinerimea din seminarul nostru arhidiecezan an de an peregrinează la mormântul lui, spre a se ruga dimpreună cu preoțimea din Rășinari, și în sunetul clopotelor și al troapelor line de tânguire cere odihnă dela Dumnezeu! Duhurilor și al trupurilor pentru odihna sufletului robului lui, care a fost mitropolitul Andreiu Șaguna.

Trăim azi zile mari, zile de mărire națională.

Dumnezeul părinților noștri a ascultat rugăciunea lor, și rugăciunea noastră și a trimis mântuirea poporului seu.

Ziua de 16 Iunie a. c. o prăznim cu părașta pentru sufletul marelui mitropolit Andreiu, și pentru odihna sufletelor a miilor de martiri, cari au sângerat și au murit în acest crâncen rășoi, ce s'a terminat cu întregirea neamului nostru românesc.

La mormântul marelui Șaguna petrece în 16 Iunie a. c. sufletul tuturor românilor ortodoxi din România mare, și toți ca buni creștini rostim cuvintele bisericii: Vecinica lui pomenire.

Vecinică pomenire aceluia, care ca odinioară Marele Moise a condus biserica noastră cătră pământul Făgăduinții.

Precum odinioară Marele Moise de pe vârful muntelui Nebo a privit asupra Canaanului, așa privește acuma din dealul Rășinarului Marele Șaguna asupra Canaanului nostru, asupra Marelui imperiu România Mare.

Organizația bisericii noastre de azi ne reamintește zilele patriarhale din primii veacuri ai creștinismului, Spiritul blând

creștină, spiritul libertății planează asupra noastră și asupra bisericii noastre, acel spirit, care l-a pus Marele Șaguna în statutul nostru organic, pe baza căruia ne-am organizat noi.

Spiritul timpului de azi cere, ca biserica noastră în România mare să se uniască în un ce organic cu marea biserică ortodoxă română.

Și suferete noastre ale românilor/ortodoxi dela mormântul lui Șaguna se întorc spre Sinaia, unde tocmai acum se țin sfaturile asupra bisericii și a viitoarei ei organizații unitare în noul stat România Mare.

Ministrul de culte al României mari, mitropolitul Moldovei, mlađiță nobilă a creștinilor evlavioși din Săcele, Episcopul diecezei Caransebeșului Miron, cei mai dinstinși bărbați ai bisericii noastre ortodoxe din Ardeal, cari azi împodobesc scaunele de miniștri și de secretari de stat în ministerul de culte, s'au adunat la sfat, spre a croi bisericii noastre ortodoxe române de aici o treaptă vrednică, un loc de mărire în cadrul bisericii ortodoxe din România Mare.

Dela mormântul lui Șaguna ridicăm noi privirile noastre spre locul de sfătuiră al bărbaților, cari pun la cale soarta bisericii.

Timp de 20 de ani a condus Șaguna singur după a sa chipuzială soarta bisericii. Timp de 20 de ani pe umărul lui de uriaș a zăcut sarcina grea a ocărnuirii bisericii, pe care în 1868 o a pus în mâinile congresului național bisericesc deodată și cu responsabilitatea pentru ulterioara soartă a bisericii.

Dela mormântul lui Șaguna ne ridicăm ochii sufletului nostru, ne ridicăm inima noastră spre locul, unde se ține sfat despre binele bisericii.

Ce avem noi românii ortodoxi mai bun, mai ales, mai distins, elita bărbaților noștri ortodoxi din biserica ortodoxă a fostei Ungarie se înțeleg azi de soartă bisericii.

Noi sântem în jurul mormântului lui Șaguna.

Sufletul nostru, inima noastră e liniștită, căci ce avem noi mai bun azi ține

sfat și făurește viitor pentru biserica cea mare a Românilor ortodoxi.

Avem toată încrederea în mintea voastră, în înțelepciunea voastră, în simțul vostru creștin, și în bărbăția voastră, avem toată fiduția în curățenia sufletelor voastre.

Ne veți prezenta material prețios pentru congresul național bisericesc, în mâinile căruia este pusă soarta bisericii.

«Fiți răvâtorii legii, și dați sufletete voastre pentru legăturile părinților voștri; aduceți-vă aminte de lucrările lor, cari le-au făcut intru generațiile lor.»

Extras din ordonanța Nr. 21 și 25

(Modificată)

1. Vor fi considerați ca infractori:

a) Azei cari fără rea credință, prin localari publice, gări, trenuri, pe străzi etc., vor comunica, colporta, comenta, în orice chip, știri fide adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de război, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privilegiate la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scop de a spiona, sau trăda, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare, în timp de război.

Notificare

Toți frații preoți din acele parohii, cari au primit liste de colectă pentru zidirea bisericii din Vulcan, protopopiatul Hațeg. Prin aceasta sânt rugați a ne comunica prin o cartă poștală suma încasată pentru Biserica noastră, ca pe o cale pozitivă să putem ridica paralele.

Vulcan, protopopiatul Hațeg, la 24 Iunie 1919.

Sebastian Rusan
paroh est. româna.

Biserica viitorului

A murit în 1907 Pobedonostev, fost procuror general al sfântului Sinod din Rusia, vestit pentru încătușarea bisericii de politicianismul odios din imperiul moscovit.

Într'un anume senz s'a interesat de biserică și de chestii teologice și sociale din cuprinsul ei. Făcuse călătorii în străinătate și se alese cu multe cunoștințe de oameni, împrejurări și curente de idei. Vederile lui însă nu erau ale unui om modern. A tradus: Imitarea lui Hristos, de Thomas à Kempis, și era un adorator al lui Emerson, al frumuseții artistice literate. Dar era un medievalist îndărățit. Instituțiile europene le critica; anarhismul, socialismul le considera fructe ale democrației, ale ateismului și ale necredinței și efecte extravagante ale libertății religioase. Libertatea școlii, a bisericii și a presei după convingerea lui era o nenorocire pentru țara sa.

Un astfel de bărbat era primul sfetnic al țarului, șeful și patronul bisericii. Într'un raport al său către sfântul Sinod scria că bisericii ortodoxe nu se pot mândri cu așezăminte sociale, care fac față bisericilor apusene, ci cu extazul fericirii veșnice din cea lume. Crucea ortodoxă luminează calea la cer și nu caută spre cele de jos. Dar biserica, din care face față și el parte o e biserica aici, jos pe pământ, cu credințioși, al căror suflet e înălțat în superștii, într'o nepăsare fatalistă trăind și cu o voință anihilată de incultură, fără îndrumări superioare de conștiință și fără impulsuri neastâmpărate de ideal.

Din fericire această concepție caracteristică e greșită și contrazisă de o altă realitate imbucurătoare a altor personalități, culte, entuziaste și moderne.

Pe când și cele mai conservative biserici și confesiuni sânt agitate de nevoia reformelor, care tind a străbate la viață, în biserica ortodoxă era o dogmă: nici o reformă, nici o înnoire.

Anticitețarea clasică ortodoxă cu toată admirația legitimă, care nu i-o contestă nimenea, nu e pedecă pentru adaptarea

FOIȘOARA

Amintiri

— De pe câmpul de luptă —

Inferral lui Dante, în Octomvrie 1918.

...După ofensiva cea mare din vară, ne-am sălășluit, față în față cu dușmanul, în tranșee. Șanșurile în cari trăim, nu s'au ca la frontal rusec, ci-n niște șanșuri mai puțin afunde, care ne dau mult de lucru, căci întocmai ca la povestea mânăstirii de Argeș a bietului Manole, ce lucrăm noaptea? să surupă ziua, și nu de tempești, că-s tăiate în peștri, ci de tunnari grele.

Luptele de infanterie ce s'au dat până acum, în poziția aceasta, au fost lupte mai mult de recunoaștere. Asta s'a întâmplat în mai multe rânduri, dar italienii, totdeauna au fost respinși. În astfel de cazuri, am avut și noi pagube, dar dealurile din fața noastră, de regulă, se umplu cu morții și gem vâile de vaețele nenorocirilor răniți. O noaptea de acestea — noaptea de 11 Octomvrie n. 1918, — mi-s rămas mai mult în memorie.

Italianii în număr mare, pregătiți bine, de câtră ziua, pe la 3 ore, au plecat cu gând să

ne rumpă frontul; dar la momentul când au trebuit să ne calce obstacolele de sârmă, am deschis un foc de granate de mână, de gândea că se prăpădește lumea. Italianii s'au retras atunci. — De altfel Italianii aveau excelente tunuri și-s trăgaci iscuși.

Poate că francezii li întrec.

Din satele: Gallo, Campanella, Ronchii și Fozzo, cari erau în fața noastră, doar urmele de-au mai rămas. Pe pereții unui zid de casă din unul din aceste sate, se află o inscripție din care s'ar putea afirma, că Dante a scris acolo Inferral din sa Divina comedie.

Când ieșim din caverne, cu ochii umflați de fum și negri de fumingine, ai crede că sântem hornari. Ne înghesuim unul într'altul deasupra unui foc în mijlocul cavernei. Și-apoi îmbrăcămintea și boconcii... feciorii își învâluie picioarele în șdrenle, le leagă cu sârma de telefon și astfel fac ceasurile de slujbă.

Cu mâncarea, ce să zică? Sîm bine, că dacă azi avem mâncare de cartofi, mâne avem mâncare de varză și întors. De câte-ori nu ni s'au plâns ungruși că: «nem birjak tovôbb» (Nu mai putem răbdă).

Lampa noastră e din cutie rămasă dela conserve... Feștă e din postav tăiat din mar-

ginea de jos a mantalei, iar petroleu căpătăm, cu cruțare.

Neliște mare ne face mulțimea cloșanilor,

cari mai ales noaptea își deslășură activitatea. Când se rup hainele, soldații în lipsa altor mijloace, desfac «țeluri» — de obicei vechi, fier de fir, și nu ne putem plânga, că avem așa slabă de cusut...

Aproape zi de zi aeroplanele dușmane, care sânt foarte îndrăznețe și de care ale noastre se cam ascund, aruncă peste noi foi volante, adrese cătră toate națiunile și mai ales cătră: «Soldați români, echo slovac, poloni, și jugo-slavici. Iată un exemplu:

«Soldați români! Trușaiți generali nemți, zilele trecute, au deslășit în Franța o năprănică ofensivă pe un front de 80 kilometri, pe râurile Marna și Aisne. Gândul lor era să intre biruitori în Paris... Pentru acest scop au aruncat la atac cele mai alese divizii, între care multe din garda imperială... Marvia nici de astădată n'a purtat noroc nemților. Peste 20 de sate au fost smulse trupelor germane, în ziua primă a atacului. Nemții au lăsat în mâinile franco-americanilor peste 80 de mii de prizonieri, 560 tunuri, nemăsurat material de război. Au pășit-o

noastră la curente de progres care se înalță de pretutindena.

În vreme ce bărbați de știință se străng în congrese etc. biserica ortodoxă n'a avut prilejul a ține un sobor general pentru a purcede unitar în rezolvirea atâtor probleme, care trebuie deslegate.

În congresul interconfesional din Chicago dela 1895 venită pe lângă cele mai de frunte confesii creștine, rabini evrei și preoți budiști cu interesante comunicații și referate. Membrii congresului erau împărțiți în comisuni, și țineau și ședințe plene. Aveau loc și servicii religioase cu meditațiuni. Frumoasă și interesantă a fost meditațiunea profesorului Wattson dela universitatea din Edinburgh. Era de acest cuprins și mănca din evangelia dela Luca, despre samarineanul milostiv:

Un om se pogoră din Ierusalim la Ierihon și a căzut între tâlhari, cari l-au bătut și l-au jafat, lăsându-l la marginea drumului în chinurile morții. Se abate pe acolo un preot (știor de lege) și auzindu-l gemând în șant, nu numai că l-a lăsat în necazul său, dar a trecut pe lăturea cealaltă a drumului, ca nici măcar să-l vază. Și a venit și un levit și a făcut asemenea cu cel nenorocit. Vine pe acel drum un samarinean, din semenița urgisită de evrei, pe cari îi considerau spurcați și perduți. De departe vede samarineanul pe preotul jidovesc, coboară de pe asin și ingenunchiază în semn de respect pentru preot. Întâlnește și pe levit și-l salută în același mod. Pe drumul prin pădure înaintând ajunge la omul pripăsit de tâlhari. Coboară de pe asin, alegea la el, îi leagă ranele trupului, îl aduce la conștiință și-l suie pe asinul său, ducându-l la o ospățarie, care era loc de popas, de întărire trupească, iar nu ca crâșmea de azi, cursă a iadului. Îl dă în grija ospătarului și lăsându-l parale pentru cheltuieli se duce în afacerile lui. Până aici evangelistul Luca. Urmează o întregire: Cu înfățișare de câteva zile sosește acasă samarineanul între ai săi și povestește, cum a scăpat de moarte un nenorocit de om. Femea și copiii ascultă și se bucură, că a putut săvârși o faptă atât de mănuitoare.

Dar în familia celui salvat! Cu o adăncă emoție povestește toată peripecia

nenorocirii și momentele de întâlnire ale omului lui Dumnezeu. Soția și copiii îl ascultă mirați și multămitori, că nu a perit. Omul religios și cucernic, omul salvat își ia cei doi copiii dragi de mână și se îndreptează către biserică să aducă mulțămii lui Dumnezeu pentru grija de viața lui.

Pe stradă copiii știricitori îl iscodesc de toate ce văd și aud. Un animal prins la ham, le deșteaptă mila, un om sărac compătimit, un palat edmiratie, sgonotul pe stradă, furnicurar de osmeni: lupta pentru viață, goană după îndestulare și prilejul de servire. Unii cameni trec prin viață orbi și surzi și reisciditori. Copilul te asaltează cu miile de întrebări. Și se opresc înaintea bisericii. «Aici avem să intrăm!» zice tatăl. «Pentru-ce?» întreabă copiii admirând zidirea impozantă. — «E casa Domnului», răspunde tatăl.

Pe când caută să deslușească pe copiii, trece pe lângă ei: preotul.

Tatăl tresare și se înfioarează. Îl vin în minte scenele cu tâlharii din pădure, recuroaște în preot pe cele n'a voit să-l vadă, nici să-l audă gemând, nici să-i dea cel mai mic ajutor. El s'a făcut galbin la fața, tonul vorbeli îl se întunecă, copiii se uită mirați la tatăl lor, care cu un gest le arată:

Acesta e preotul! care trece printre ei fără vorbă și fără a-l lua în samă. Lung priveșc în urma lui copiii cu priviri mămoase, desprețuitoare. Și n'a trecut preotul pragul Templului, și în urma lui vine: Levitul, grăbit să ajungă la slujbă. Nici acesta nu-i ia în samă pe cei tre, un bărbat cu doi copii. — *Acesta e levitul*, arată cu gestul privirii tatăl, iar copiii stau în poziția lor, de mânie și de revoltă.

Tatăl apoi îi îndeamnă să plece în biserică.

— Nu, nu vom merge aici! Aceștia n'au grija de noi; când ai fost în primădie te-au ocotit, nici aici nu vom avea nici un fel de acțiune, — zic copiii.

— Dar aceasta e biserica noastră, biserica cea vestită din moși strămoși, singura biserică alui Dumnezeu!

Toate îndemnulile și cuvintele părin-

telui fură în deșert, copiii nu se lăsară captivii de vorbele tatălui.

Și în urmă izbucni această hotărâre:

— Du-ne la biserica samarineanului!

— Dar — zise tatăl, — acela se poate că nici nu are un loc anumit de rugăciune, ci se roagă, poste-că sub un arbore, sau în vre-o peșteră întunecoasă!

— Ori cum ar fi biserica lui, sub o răpă, sau arbore, sau peșteră. Acela slujește Dumnezeuului adevărat. La biserica lui, la Dumnezeuului lui, care învață: Să faci bine ori cui, fără a întreba de nume, de limbă și de neam, nesocotind mărimea jertfei, învederează iubirii cătră deaproape, fără a aștepta laudă și răsplătă. Acolo du-ne.

Biserica samarineanului e biserica viitorului.

Tr. Scorobof.

Bande bolșevice nimicite

UNGURII RESPINȘI

Comunicat oficial din 21 Iunie n. 1919:

FRONTUL DE OST: Bande bolșevice au încercat zilnic să treacă Nistrul.

Parte au fost exterminate, iar parte asvârlite înapoi ca pierderi. Zilnic bombardamente de artilerie și schimb de focuri de armă pe tot frontul.

FRONTUL DE VEST: Repetate încercări de trecere ale inimicului peste Tisa la Tisa Roff, Szentes, Tisa Lök, Solnok, Tisa Dob, Czibakháza, Földvár și Csongrád au fost respinse.

La 19 Iunie s'au predat trupelor noastre 1 locotenent colonel, comandantul Regimental 15 inf. de la Csongrád împreună cu 20 ofițeri, 1 preot și 1 soldat.

Pierderi: Aviatorii locotenent Harmuzescu și sublt. Bucur au căzut cu aparatul în linile inimice. Aparatul a fost distrus din cauza caderii, iar aviatorii au murit. Inimicul comunică, că au fost înmormântați cu onorurile cuvenite.

Marele Cartier General.

mai rău ca Austro-Ungarii pe Plave. Și biru-toarea contraofensivă a trupelor tuturor aliaților continuă fără răgaz și fără milă. Pierderile nemților în morți și răniți întrece orice închipuire. Munții de muniș au sămănat trupele kaizerului pe urmele lor...

Alții:

«Soldații români, ceho-slovaci, poloni și jugo-slavi! Voi tot mai suferiți și muriți în folosul unguilor și al nemților, cari vă urăsc și nici măcar graiul nu vi-l înțeleg! Pe când în Italia tovarășii voștri de armă, cari se află prizonieri, trăsc cu voștri desprăjiți de asupritorii lor unguiri și nemți, trăsc în niște locuințe sănătoase, la olăvă cu frații lor de același neam și sânge, vorbind numai limba lor, fiind lubii de toată lumea și bine hrăniți. După felul cum Italia știe să se poarte cu prizonierii de război, puteti înțelegi care va fi pacea dorită de puterile aliate din răzărit. Ea se va întemeia pe principiul următor:

Fiecare popor să fie alipit de frații săi și să fie stăpân în țara lui!

Dacă voii să grăbiți această pace bine-făcătoare, să fiți cu noi!...

O paranteză. Compania a 11-a a regimentului 131, la care sânt împrășiți și care pe timpuri, era condusă din biruință în biruință de viteazul căpitan Aurel Bărsan, care a murit moarte de erou în luptele cu rușii, la Caribaba, unde atât de mult am suferit și eu, atât în ofensiva cea mare din vară, cât și de-atunci încocoare, a fost lăudată în repetite rânduri. Moștenirea căpitanului Bărsan, a trecut în mâinile locotenentului brav, Ioan Tulbure, de origine din Galaș lângă Făgăraș, un locotenent, care a fost mult lăudat și decorat.

De pe prisos să spun, că deși decorați, — românii totuși de mulțorii sânt rău văzuți și suspicioși. Când sântem angajați la ceva, spre pildă la o patrulare ori la întreprinderi grele și noi primim adeseori astfel de angajamente, — de pe foarte dealurile — dacă e ziua, — unguiri ne urmăresc cu ochiișele ear când întâmplarea aduce că unul sau altul cade prizonier, judecata e gata: «S'a predat, e deseror, păcătos!»...
Izidor Dopp, fost stegar.

Vorbe înțelepte

Un Domn ce nu are dreptate, este ca un rău fără de apă.

Soldățești

Frunză verde de caesra,

Maică, mălăcuța mea,

Eată-mă în Italia!

Când de mine ție-ți f' dor,

Du-te până la izvor

Și ia apă în ulcior,

Și o lumină de ceară,

Ca să vii în astă țară,

Să te-azezi la capul meu,

Unde sânt îngropat eu,

În groapa de-un cot de lată,

Omorât de o granată.

Frunziște foi de flori,

Vai ș' amar de noi feciori,

Zeco-am plecat din Arad,

Trei sânt morții la Belligrad,

Ear la front când ajungeam,

Nu mai doi mai rămâneam,

Frunzuliță lacrimioasă,

Mă cheamă Petru Nicoră,

Foaie galbă din muci,

Dela satul Hălmaș Ciuci.

P. Nicoră
soldat în reg. 31.

Colonizare și întindere

Cu prilejul Congresului Ligii Culturale, dl N. Iorga a ținut la 1 Iunie 1919 o importantă conferință, zicând următoarele:

Am arătat la Academie că străinii cari au venit și ne-au împemțiat, n'au venit fiindcă aveau atăta vlagă de nu încheapau această la ei, ci au venit numai pentru că au fost coloniști aici.

Și am arătat că fiecare colonizație se topea printre ai noștri, și de aceea a și trebuit să tot fie repetată.

Evident că numai sămănătura care n'a putut să crească, se întoarce, și pe ogorul nostru național au fost tot sămănături întoarse. (Aplause prelungite).

In schimb, noi, oriunde ne-am dus, nu ne-am dus în coloniști de stat, ci prin sporul puterilor noastre, care s'au revărsat cum se revărsa prisosul etnic peste granițele politice. Aceasta este deosebirea cea mare.

Pe noi cine să ne fi colonizat? Cine să fi avut atăta dragoste de noi ca să zică: uite în locul acesta ar fi bine să fie români! Dragostea aceasta până acum nu ni-a arătat-o nimeni; poate de acum să se gândească cineva și la mărirea populației românești pe alte meleaguri...

Pentru ca noi înșine să fi voit a coloniza, ar fi trebuit să facem imperialism, și noi n'am avut niciodată asemenea porniri.

Când era o peceapă de dat, am dat-o și apoi ne-am întors în marginele moșiei noastre, ca oameni cari am trăit totdeauna în concepțiunea dreptului și am știut unde e țara noastră. Granița am trecut-o ca să arădam, că sântem și ce sântem, și apoi am venit cară în holarile noastre, creșcuți prin înșuși valoarea morală a renunțării de a trece dincolo de drepturile acestui hotăr firese. (Aplause călduroase).

Nu ne-am întins decât din *sporul puterilor noastre*. Dovada e următoarea: cât s'au întins românii peste hotarele lor, nu s'au întins în oaze, ci pe văi.

Piculos este românul când se așează pe malul unei ape: imediat se găsește și pe malul cellalt! Căci, de altfel, toată viața noastră a fost o viață pe văi.

N'aș putea să recomand în de ajuns membrilor Ligii Culturale să aducă în fiecare an dovezi ale vieții populare oșbite a văilor; să le aducă până nu se amestecă lumea. Căci vedem hoșul din București: muncitorul de pământ se face arag, fata din sat — ce să mai vorbim...

Dar, cât nu se amestecă lumea cu totul și rămâne omul legat de țarina lui, n'aș putea să recomand în destul, mai ales preoților, să cerceteze datinile, portul, felul de a clădi casele pe cursul văilor, pentru că o vale e totdeauna o unitate specială de viață românească.

Viața noastră, dacă vrei să o cunoști în deosebirile ei, trebuie să iei răul de-a lungul: în tot cursul lui nu se schimbă nici portul, nici felul de a clădi casele. Valea ar astfel pentru români un sens, și Voevozii vechii erau Voevozi de văi. Cel dintâi Voevod era Voevod de Argeș. S'au întins, dar în Moldova a rămas până acum numele râului, în valea căruia s'a așezat Dragoș, supus ungarilor, și Bogdan, care n'a vrut să fie supus nimănui.

Pe văi s'au întins românii, și în felul acesta — și cu aceasta închei — hotarele etnice ale neamului românesc nu sânt numai hotare în ce privește unul din ma-

luri, ci în ce privește amândouă malurile. Avem amândouă malurile Nistrului, și am avut amândouă malurile Tisei, și de acum în o sută de ani o să le avem din nou (Aplause călduroase). Avem amândouă malurile Dunării.

De aceea e foarte bine ca aceia cari sânt stăpâni dincolo de maluri, peste care statul românesc nu vrea să treacă, să se gândească la nevoia de a păstra ca *priniți* pe aceia din neamul nostru, cari li- cuiesc în propria lor țară și cari și-ar putea aduce aminte, altfel, de frații pe cari-au aici.

Cui vrea să asculte și să priceapă, îndrăznesc a-i da, ca istoric, acest sfat, fără prevenire, dar cu prevedere: că orice acțiune poate să aibă și o reacțiune. Acțiunea n'am dorit-o, reacțiunea n'o voim, dar pentru aceasta trebuie să fim doi. (Aplause călduroase îndelung prelungite).

Greșeli care se răsună

La cele scrise în Telegraful Român nr. 53 sub acest titlu, ca drept răspuns la reflexiunile celor dela «Gazeta poporului», adogem următoarele lămuriri: Prin «un preot dela Săliște» a vorbit întreg tractul. Articolul s'a scris din *autoritatea și conștiințământul tuturor preoților tractului Săliște*, în temeiul discuțiilor ivite între preoții tractului după conferența preoțească ce s'a ținut, nu de mult. S'a subscris «Unul pentru mulți», că avem informații pozitive, că «dărilor de seamă» ale celor dela Gazeta poporului, *după debaterile minuțioase ale Sinodului*, într'o folie populară și într'o vreme de cel mai strălucit răsărit de soare și de cea mai măreață biruință națională, de dragul și de binecuvântarea cărora se cădea «sa ne îmbrățișem unii pe alții» cu toată puterea dragostei lui Cristos — și zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi, *să iertăm toate* pentru învierea neamului și-a intrupării visului național... în sufletele profețiilor, a tractelor conștii de bogăția darurilor, ce s'a putut pogori vreedată asupra unui popor, a lăsat cele mai deprimătoare impresii. Și aci *mănuirea și desăpărarea noastră*, față de care, fir' de ea apăsă pe unii, iar pe alții a-i apăsa, ci — călăuziiți de cea mai călduroasă iubire creștinească de cele mai călduroase doriri de propășire a satelor noastre, nu am putut rămana nepăsători — și față de care, orice documentări se sfărâmă, rămân neputincioase.

«E un glas răslet, care s'a perdut din armonia manifestată de întreaga profețimea noastră în congresul ei dela Sibiu», și a neadevăr. Părintele Dr. Ioan Stanciu, în numele mai multor preoți, nu și-a ridicat glasul împotriva greșelilor Gazetei poporului? Colegul nostru, părintele Vlad din Mag, după cât mărturisește înșuși și alți mulți a voit să-și spună cuvântul, numai nu a ajuns la el. Congresul, durere, trebuie s'o spunem, și de va cere treburile v'om și documentă, în fapt, nu a fost al tuturor preoților, ci dupăcum dovedesc și întăresc atât de mult isprăvile lui de până acum, numai — *al unora*...

Sătenii noștri, în zilele mărețe, de bucurie și sărbătoare generală, oricât de mult ar spune-o cei din redacția gazetei, noi cei-ce trimișăm împreună, știm, că la toate se vor fi gândit... numai la publicarea documentelor «zonei culturale», nul «Reparația» le-a dat-o, cum nu s'a crezut

și nici au așteptat-o, *pronia cerească și viteaza armată română*, deaceea se cădea și celor dela gazetă, și preamărească dimpreună cu poporul «puterea lui Dumnezeu» și dimpreună cu el s'a rostească cuvintele de recunoștință și de preamărire ale psalmistului «Mari și minunate sunt lucrurile Tale Doamne» și «Cine e D-zeu mare ca Dumnezeu nostru, Tu ești D-zeu care faci minuni!».

Spre întărirea adevărului semăm: *Ioan Hanza, Valeria Popovici, Ioan Manta, Ilie Iosof, Alexandru Vlad, Ion Flacăra, Simion Alămoreanu, Nicolae Isac, Nicolae Rachișan, Petru Jaga, Ioan Iosof, Iacob Steflea, Ioan Popa, Ionel Manta, Vasilie Săclău*.

† Petre Carp

1837—1919

Dela moștea sa din Țibănești se vestește harul bătrânului și cunoscutului bărbat de stat *Petre Carp*.

Fostul șef al partidului conservator s'a bucurat, neînterupt în lunga sa viață, de respectul și admirarea oamenilor, atât a partizanilor, cât și a adversarilor săi.

Personalitatea lui face parte din istoria politică a României.

Petre Carp, a rămas credincios totdeauna convingerilor sale: El a stăpânit mai mult din opoziție, decât dela guvern. N'a alegeat niciodată după putere. Carp s'a impus prin marele său prestigiu: devenise o autoritate și fără titlul de prim-ministru.

Dacă prevederile sale politice, în timpul din urmă, nu s'au realizat și lucrurile au ieșit mai bine pe altă cale, de sigur că și bătrânul Carp a trebuit să fie foarte mulțumit. Viitorul li va pune între figurile mari ale României.

Omagiul doamnelor române către dl general Moșoiu

Drept omagiu de recunoștință pentru mărețul fapt de armă, în urma căruia frații noștri de dincolo de linia de demarcație au fost liberați și scăpați de teroarea bolșevistă maghiară, doamnele române din Ardeal au oferit dlui general Moșoiu un bogat album *comemorativ*.

Albumul, pe lângă câteva mai de iscălituri cuprinde trei tablouri originale de pictori Albecu și Brăescu. Primul tablou reprezintă treburile dorobanților în Ardeal. Neamul nostru este simbolizat printr'o fecioară legată în lanturi, pe cari, călcând peste pajura austro-ungară viteazăl oștas le rupe.

Al doilea tablou este un portret al dlui Moșoiu, iar al treilea o alegorie a înfrângerii ungarilor și alungării lor peste Tisa.

O frumoasă poezie glorioasă toate faptele săvârșite pentru liberarea neamului românesc dintre Carpați și Tisa, și exprimă recunoștința, pe care poporul român de aici o poartă generalului și ostașilor săi viteji.

O delegație a doamnelor din Sibiu în frunte cu dnele Băreanu, Dragomir și Tordjăntza a plecat Duminecă spre front, spre a prezenta din partea femeilor române acest semn al recunoștinții unui neam față de desrobitorii lui.

Este multă duioșie în acest semn al recunoștinții ardelenilor față de oastea română și conducătorii ei, cari au făurit în aceste zile istoria neamului întreg. Și nu le poate servi decât spre laudă cetățenilor din diferite orașe fațte Carpați și Tisa, și exprimă principala numele generalilor români, cari au condus oastea la glorie și la înfăptuirea idealului național.

«R. R.»

Nr. 3659/1919 Plen.

CONCURS

În temeiul concluderii sinodal Nr. 42 din anul curent și al Testamentului fericitului Ioan Popp, fost protonotar în Oradea mare, prin aceasta se publică pentru două burse de câte Lei 600 — concurs cu termen până la 1 August 1919 st. n., anume pentru studenți universitari din fundațiunea «Ioan Popp».

Concurenții au să dovedească:

1. Că sunt români și aparțin mitropoliei greco-orientale române din Ardeal, Ungaria și Bănătu.

2. Că părinții lor nu au avere ca să-i poată susține la universitate din averea proprie.

3. Că au purtare morală bună și au făcut în studii progres bun, ceea ce vor dovedi cu atestat de maturitate, respective cei înscriși la universitate cu *indexul*.

Preferii vor fi cei ce studiază facultatea teologică ori filosofică, respective se vor înscrie la una din acele facultăți.

Între condiții egale vor fi considerați cei înrușiți cu fondatoarele din familia Popp din Ponor și Bulzan din Fecetău, cum și în linia a doua cei din județul Biharea.

Petițiile, intrate după termen, nu vor fi considerate.

Sibiu, 3/16 Iunie 1919.

Consistorul Arhidiecezan.

Adunare în Ocna Sibiului

Ni se scrie:

Duminecă, în 22 Iunie d. a. la orele 3 a'ă jînt în piața «Traian» din Ocna Sibiului o adunare de protestare pentru Bănătu.

Au luat parte cam 4000 oameni din oraș și plasa.

Au vorbit preoții: Isala Popp, Patricia Carca Alexandru Vidrighinescu și pretorul Iacob Manuil.

După vorbiri însuflețite și bine motivate, s'a luat următoarea rezoluție:

Prețindem întreg Bănătu și Crișana în temeiul tratatului internațional încheiat în anul 1916, de puterile înțelegerii cu vechiul regat al României, prin care tratat s'a garantat desrobirea și neamului românesc și unirea tuturor românilor într-un singur stat național.

Prețindem întreg Bănătu în baza principiului Wilsonian de autodeterminare și nașionării exprimat de întregul neam românesc la adunarea istorică dela Alba-Iulia, și protestăm în contra tendinței de a deslipi măcar un petec de pământ din acest teritor, fără ca majoritatea popoarelor din Bănătu să fie întrebate.

Prețindem întreg Bănătu în baza jertfelor aproape de un milion de mucenici, cari și-au dat viața pentru desrobirea tuturor fraților și realizarea tuturor aspirațiilor naționale.

Protestăm cu toată energia contra prezenționilor nedrepte și absurde ale scribilor asupra Bănătu și al opemii la simul de dreptate a aliaților și și apăsăm întregi, cerând să pună capăt suferințelor fraților noștri din Bănătu și să încuioască în imediat trupele de ocupațiune sârbești cu armă română.

Salutăm cu deosebită satisfacție adunările poporului din vechiul regat, din Basarabia, Bucovina și întreg Ardealul, pentru apărarea drepturilor noastre istorice asupra Bănătu; aderăm la hotărârile aduse și încredințăm biroul, ca rezoluțiunea aceasta să o comunice consiliului dirigent român din Sibiu și guvernului central din București.

Ocna-Sibiului, 22 Iunie 1919.

Din încredințarea comitetului:

Al. Vidrighinescu
paroh.

Fundațiunea pentru ajutoarea zăriaștilor români

Darea de seamă

asupra anului administrativ 1918

În anul trecut, 1918, ni-a fost hărăzit de Promia Cerească, să vedem realitate vechiul ideal politic și național al neamului: Unirea, sub un singur sceptru, a tuturor românilor.

La realizarea acestui mare ideal, zăriaștii noștri, de dincoace de Carpați, și-au avut, desigur, o parte destul de însemnată. Dela primele începuturi ale presei românești ardelene și până în timpul din urmă, cei ce au purtat condeiul de zăriaști, de zăriaști români, au muncit, au pășimit și și-au stins cu acest ideal. Au putea zice, că până la sângele vărsat cu prisosință în timpul războiului mondial, nici o clasă socială nu a adus atâtea jertfe pentru ideea unității noastre naționale și politice ca zăriaștii ardeleni. Ei au dus jugul celei mai mizerie vieți, ei au pășimit mai mult în temnițele opresorilor și ei au avut parte de cele mai tragice sfârșituri omenești. Lor deci încă li se curtează — în aceste zile de învingere — cinste și glorie.

Fundațiunea noastră s'a inițiat cu scopul nobil de a veni în ajutorul și a asigura existența și progresul zăriaștilor români din fosta Ungarie. Pentru aceștia trebuie să rămână și în viitor, căci roii zăriaștilor noștri, ori că de favorabil sau schimbă împrejurările, a rămas mare și foarte important. Dacă în trecut ei trebuiau să ne apere filia și existența națională, de aici înainte ei trebuie să fie îndrumătorii tuturor acțiunilor noastre, menite să ne ridice patria și neamul la înălțimile ideale ale sufletului lor.

În scopul acesta, societatea era datorată să le asigure independența materială, fără de care nu se poate începu o activitate zăriaștică desăvârșită. Fundațiunea zăriaștilor noștri trebuie deci încontinuu augmentată și ridicată, ca să devină de fapt pavăza celei mai sigure independențe materiale. Modestul început din cei șapte ani trecuți sperăm să fie urmat de ani plini de rod și de spor, cari să înzecească și întosească rezultatele de azi. Pe de altă parte bazele și cadrele fundațiunii încă trebuie modificate, conform împrejurărilor schimbate. Inițiatorii fundațiunii noastre — singurul îndreptățiat a face aceasta — va și desigur să toarne nouă putere de viață în creațiunea sa.

Trecând, după acestea, la rezultatele anului trecut, trebuie să spunem, că mulțumire, că sporul realizat în augmentarea fundațiunii, e destul de însemnat. Publicul nostru ardelenc — cu toate împrejurările dificile, prin cari am trecut — ni-a dat un sprinț larg și frumos.

La fondul general s'au făcut contribuții de Cor. 12,763.75. Lista contribuțiilor — în cea mai mare parte rezultată apelului din 3 Sept. 1918 al Epitropiei administrative — se poate vedea în alt loc al acestei publicațiuni.

Însuțitele noastre financiare încă au urmat a contribuți la *Fondul băncilor române* cu suma de Cor. 5520.—. Lista donațiilor lor încă se publică separat. Cu aceste donațiuni, fondul băncilor a ajuns la un capital de Cor. 3,262.48. Dintre sumele donate s'au publicat liste în Nr. 1, 3, 4 și 13 din 1918 a ziarului «Telegraful Român». Nepublicate sunt numai două contribuții, intrate ulterior, și care se pot vedea la alt loc al acestor anule.

Neulatul *Oheorghie Popp de Băsești*, marele mecenat al neamului, trecut la cele eterne în cursul anului curent, ni-a cedat o tantiemă de bancă în suma de Cor. 3,903.—, care s'a în fondul curent creat de dânsul. — La *Fondul Mitropolitului Melianu* s'a făcut — din partea băncii «Creditul» din Zărnești — o contribuție de Cor. 30.—.

Dar în anul trecut am avut parte a pune temei și la alte șase fonduri noi, și anume:

1. *Fondul «Cercul industriei, comerțului și finanțelor»* de Cor. 20,000.—. Suma aceasta s'a adunat, din prilejul unei mese date la Bocu-rești la sfârșitul lui Decembrie 1918, de membrii cercului numit în onoarea delegațiilor ardelene, care duse Săveranului frații actul unirii dela Alba-Iulia. Numele contribuțiorilor, cărora le aducem și la acest loc sincerile noastre mulțumiri, se poate vedea în lista, ce se publică la alt loc.

2. *Fondul Băncii Naționale* de Cor. 20,000.— s'a creat de această instituțiune economică-financiară. Aducem aici înțelegerile noastre mulțumiri dl-ului guvernator I. G. Biblicescu, care — la cea dintâi rugare a noastră — a răspuns cu inimă caldă și cu mână largă.

3. *Fondul Dimitrie Birăuțiu* de Cor. 4000 s'a format din o donațiune de Cor. 2,000 a soției și fiicei fericitului redactor și din contribuții diferite, deasemenea de Cor. 2000, ale cetitorilor «Foil Poporului Român» din Budapesta.

4. *Fondul Nicolae Opreanu* de Cor. 4000 este o donațiune a unui bărbat de inimă din Târgu-Mureș, jertfitor pentru scopurile publice, care face cinste comerțului românesc. Cunos-cându-l, avem cea mai bună speranță, că dl Opreanu va contribui și în viitor la augmentarea fondului creat de noi sub numele său.

5. *Fondul Andrei Cosma*, creat în amintirea neuitatului fruntaș sălăgian, s'a format din următoarele contribuții:

a) dela familie	Cor. 1,000—
b) „ banca «Chiorana»	„ 1,000—
c) „ „ «Silvania»	„ 800—
d) „ „ «Selagiuna»	„ 100—
e) „ „ de asigurare	„ 100—

Total Cor. 3,000—

6. *Fondul Ioan St. Herția și soția Ana n. Lupăș* de Cor. 1000— este o începutul numai, pe care donatorul va continua să-l augmenteze în viitor. Doriința este, — zice donatorul în scrisoarea sa din 30 Aug. 1918, — ca suma să se administreze separat, și astfel și în viitor să o mai putem spori cu ajutorul lui Dumnezeu, noi sau următorii noștri, prin contribuții ocazionale, după cum ne vor țera puterile și împrejurările vremii.

Venițiurile capitalurilor fundațiunii fac Cor. 5,900.13. Aici însemnăm că, din cauza turburărilor dela finea anului trecut, unii cuponi de efecte, scizăși deja în 1918 și dobânzile de dumeri pe semestrul al doilea nu s'au încasat, respective nu s'au putut capitaliza. Aceste venituri, neizstate bilanțul actual, trec în favoai anului curent.

Cheltuieli de administrațiune am avut Cor. 344.40, iar suma de Cor. 800.—, luată sub titlu «ajutoare», este o modestă recom-pensă, acordată cunoscutului nostru zăriașt și scriitor, dlui Aurel Cioto, pe vremea când și îndeplinea serviciul militar în Viena.

Subtrăgând cheltuieliile din venituri, rezită o augmentare curată pentru anul trecut de Cor. 85,882.46, cea mai mare, ce am ajuns, de când administrăm fundațiunea zăriaștică noastră. Cu această augmentare, capitalul fundațiunii la 31 Dec. 1918 a fost Cor. 228,623.19.

Încheiând darea de seamă asupra anului trecut, aducem cele mai profunde mulțumiri tuturor celor ce ni-au sprinții materialicește și moralicește și rugăm publicul nostru românesc să ne împărtășească de ajutorul său și în viitor.

Sibiu, 10 Iunie 1919.

Ion I. Lăpăduțu m. p.,
secretarul Fundațiunii.

Citind ziare

— Ce e patria? — Literatura ziarelor. —

Într-un articol despre cugetarea politică a lui Eminescu, ziarul *Bucovina* spune următoarele adevărate cuvinte:

«Noi am rupt-o cu trecutul, fie că limba, fie că idee, fie că mod de a privi și cugeta, cîci altfel n'am putea trece în ochii Europei de o nație civilizată.»

Iată punctul bolnav al organizației noastre care explică foarte anomaliile pe care le întâlnim în cele câteva săptămîni în haosul moral al societății românești. Punctele de rezimă ale sufletului românesc, fiind înalturate, anarhia a năvălit în toate ramurile noastre de acvitate. Energiele cele mai robuste au fost cariate de

scepticismul amoral, de ineficiența primejdioasă a arivismului care nu-și cântărește mijloacele și nu simte constrângerea interioară a trecutului.

De aici noțiunea de patrie a rămas un simplu cuvânt, căci a pierdut conținutul sufletec.

«*Patriotismul nu este iubirea țării, ci iubirea încreștărilor. Fără călătoria trecutului nu există iubire de țară.*»

Pământul, mormântul, religia, limba, istoria pe toate aceste elemente primitive M. Eminescu le-a reintegrat în noțiunea de patrie.

Cu aceste puncte cardinale stabilite, M. Eminescu și-a început acțiunea politică, lucrând zi de zi la alcătuirea unei cugetări politice, care să cuprindă în ea toate resursele unei luminoase orientări.

El doarme de mult, dar cugetarea lui politică ne stăpânește încă, lucrând asupra spiritului românesc și dincolo de moartea. Eșar sufletul lui în țară a început tot pământul, toate dorurile unei neam întreg, dela apele nesălmăpărate ale Nistrului și până la potolita Tisă, care cu plutește în aerul pe care îl respirăm, iradiând credința lui nestrămutată în neamul acesta pe care a cântat lui dumnezeieștile lui versuri, el cel mai ales fiu al neamului, pe fruntea căruia Dumnezeu pusese simbolul tragic al nemuririi.

Din Scrieri:

Am susținat todeauna introducerea literaturii în ziare. Este singurul mijloc de a crea mai mulți cititori și de a face cunoscut pe un scriitor în masele mari. O revistă literară are un public mai restrâns. Ziarul dimpotrivă, ieftin, vine la mână oricui. O anumită literatură poate înlocui romanul foliolet.

Aiurea este lucru obișnuit ceea ce la noi abea se zărește. Căci chiar zăra conduse de literați, sânt lipsite de un colorat mai literar.

Relevăm totuși în ziarul Steagul cronică zinică a dlui N. Davidescu, care întreprinde o operă de lămurire a multor prin scurte și simple, dar drepte apreenții, în ziarul Dacia: noțiunile și impresiile din Ardeal ale dlui Nichilor Crainic.

România și conferența păcii

Ziarul *Vitorul* publică următorul text al art. 5 din tratatul de pace cu Austria:

«România aderă la înserțiunea din Tratatul cu «Principalele Puteri» aliate și asociate, a tuturor dispozițiilor pe care aceste puteri le vor judeca necesare pentru a proteja în România interesele locuitorilor, care se deosebesc de majoritatea populațiunii prin rasă, limbă sau religie.

«România aderă de asemenea la înserțiunea din Tratatul cu «Principalele Puteri» aliate și asociate, a tuturor dispozițiilor pe care aceste le vor judeca necesare pentru a proteja libertatea tranzitului și un regim echitabil pentru comerțul celorlalte națiuni.»

Numiul ziar face următoarele două observări:

I. Sub formula *protejării minorităților* se ascunde următoarea primejdie:

Ori când cele *puteri puteri*, sau una din ele, vor putea să ceară modificarea legilor noastre interne, să influențeze și să schimbe măsurile noastre de ordine și de pace interioară.

În cazul când o minoritate se va plange celor «puteri puteri», acestea se vor convoca la judecătoria statului român de o parte și minoritatea de alta, și după ce vor asculta față în față pe reprezentantul României și pe reprezentantul acelei minorități, vor rosti sentința care va fi obligatorie pentru statul român.

Ce fel de *trai independent* ar avea România, când patru puteri ar avea dreptul să se amestece necuvenit în măsurile de legislație și ordine internă, mai ales că ori când se va putea interpreta o măsură legislativă ca fiindă ignoarea pentru o anumită categorie de cetățeni?

Sar creia astfel două feluri de suptuși, dintre cari unul cari ar fi solidari și ar avea încredere în statul căruia aparțin, și alții cari, sprăjindu-se pe o intervenție străină, vor fi îndemnați la venșnică ostilitate față de România.

II. Să traducem acum și formula cuprinsă în partea a doua a articolului 5 din tratatul cu Austria, care prevede «libertatea tranzitului și regimul echitabil pentru comerțul celorlalte națiuni.»

Acestă stipulație înseamnă că România recunoaște *libertatea străin* în toată organizația ei de căi ferate, căi de navigație precum și în celelalte instrumente ale economiei naționale, ceea ce de fapt va duce repede la sclavia noastră economică. În această privință nu e nici o deosebire între *tratatul de la București* și *tratatul de la Saint-Germain*, afară doar că de astă dată sânt aliații, și nu dușmanii, acei care ne subjugă.

După articolul 5, cele patru puteri vor putea să facă orice fel de tranzit pe teritoriul patriei române, să fixeze tariful și chiar să construească căi de comunicație.

Statul român nu va mai fi decîr liber de nici un tariful și de nici un trafic, fiind sub control economic străin, adică un stat vasal.

Știrile zilei

Dela Cluj. Duminecă s'a făcut, cu mare solemnitate, deschiderea cursurilor pentru pregătirea profesorilor, cari vor avea să ocupe catedre la școlile noastre cu începutul anului școlar 1919/1920. Au fost de față la deschiderea școlii resortului de culte, dl. V. Branice, secretarul general, profesori din regat și din Ardeal, și un număr public. Serbarea s'a început cu serviciu divin, oficiat de protopopul Roșescu și Dăianu. După aceasta au luat cuvântul dl. Branice, Al. Ciura din Blaj, din regatul vechi: profesorul Nișpaneu, Severin și Paul, primarul Clujului I. Pop, Tr. Scorobț și directorul cursurilor Drăgan. Cântecul național în cor au încheiat serbarea.

Liceele noastre primesc numiri românești. Școlile, care poartă numele bărbăților noștri de însemnătate istorică, sânt până sfîm următoarele:

Liceul din Alba-Iulia se numește: *Mikail Vilașca*;

din Turda: *Regele Ferdinand*;
din Făgăraș: *Rada Neagra*;
„ *Sighet: Dragoș*;
„ *Baia mare: Gheorghe Șincai*;
„ *Sibiu: Gheorghe Lazăr*;
„ *Șimleu: Simeon Bărnaș*;
„ *Târgul Murașului: Alexandra Popia liarianu*;

din Bașfalău: *Timotei Cipariu*;
„ *Cluj: Gheorghe Bariț*;
„ *Sătmar: Mikail Eminescu*;
„ *Dez: Andrei Murașanu*;
„ *Arad: Moise Nicora*;
„ *Oraadea mare: Emanoil Cojda*;
„ *Caransebeș: Traian Doda*;
„ *Oraștie: Aurel Vlaicu*;
„ *Lugoj: Coriolan Bredeceanu*.

Hymen. Domnul *Dr. Virgil Globan*, medic primar în Brasov, s'a logodit cu domnișoara *Maria Dima*, fiica profesorului emerit dela gimnaziul nostru din Brasov, Pantelimon Dima. Trimitem atât logodnicilor cât și profesorului P. Dima din prilejul acesta felicitările noastre.

General francez în Arad. Comandantul armatei aliate din orient, generalul *Franchet d'Espèry*, a sosit Marți seara la Arad. L-au salutat la gară generalii de acolo, unul francez și unul român, prefectul județului, dl. Marșeu, și primarul orașului. Multimea uriașă de români din toate părțile aradane, a făcut generalului Franchet d'Espèry o primire dintre cele mai cordurate.

Joi în 26 I. c. prefectura orașului Arad și oficiile sale s'au prelatat de către Consiliul dirigent român.

Mare adunare. În 2 Iulie a. c. Miercuri Liga tinerimii, Liga Bănățană și Frăția de cruce vor ține mare meeting în Târgul Jiu, la 2 ore d. a. pentru Bănat și Crișana. Vor participa românii din Transilvania, Bănat și Crișana, venind cu tren separat, *Dr. Amos Frâncu*, prezidentul comitet. de organizare.

Teatru în Arad și Bănat. O trupă de comedii, în frunte cu talentul artist *Vasile Toneanu* și cu un ansamblu de valoare, va da o serie de reprezentații, dintre cele mai alese, în Brasov, Sibiu, Blaj, Făgăraș, Cluj, Sighișoara, Lugoj, Beiuș și alte orașe.

Peședepo meritată. Curtea Marțială a Diviziei I a Vânătorii în sedințele de la 4, 5, și 6 Iunie 1919, a condamnat pe indivizii mai jos notați, pentru diferite abateri, după cum urmează:

1. Proșka Lajos din Atya, jud. Odorhei la moarte pentru răbușnăvii și îndoită crimă săvârșită în com. Eled. județul Odorhei, 2. Elekes Dènes di Kecskekdifalu, 3. Györfy Károly din Atya, 4. Iacob Daniel din Solokma, 5. Molodvân Iános din Kisnód, 6. Szép Istvan din Atya, pe toți la moarte, pentru același motiv. 7. Somody Dènes din Eted, 8. Mayor Móröz din Eled, 9. Hanzy Miklós din Eled, 10. Biro Zigmund din Alsófalva, pe toți 4 la muncă silnică pe viață, același motiv. 11. Vass Márton din Atya, 12. Kovács József din Bözöd, ambii la câte 10 ani muncă silnică, același motiv. 13. Iakob Ziga din Solokma și 14. Mozes Dènes din Bözöd, ambii la câte 5 ani muncă silnică, același motiv.

Constituanta. Ziarele din București anunță că alegerile pentru constituanta română se vor țea în August pentru vechiul regat.

Pierderile României. Direcțiunea generală a statisticii a evaluat pierderile suferite de România în timpul războiului din 1916—18: aproximativ 770.000 persoane. Pierderile sânt împărțite astfel: Morți în populația civilă bărbăți 254.600, femei 195.300. Total 450.000.

Morți din armată: Ofițeri și trupă căzuți pe câmpul de luptă 85 mil. — Ofițeri și trupă morți dintre răniți și bolnăși în spitale 155 mil. — Ofițeri și trupă morți dintr-o prizonieri în captivitate 60 mil. — Total 360 mil.

Numărul mutilaților și invalizilor de război 20 mil.

Total general: 770 mil.

Coleta protopopului Andrei Ludu din Lapușul-gureșurea. Fondul ferților liniei de demarcație.

Comuns: Cârpinji Cor. 40—
„ Corteni „ 30—
„ Dobrinăș „ 62-66
„ Fănațe „ 58—
„ Făurești „ 30—
„ Peteritea „ 30—
„ Rogoz „ 20—
„ Stoieni „ 155—
„ Sorul de noi „ 10—
„ Vălenii Șomcuții „ 115—
„ Cupșeni „ 20—

Suma: 56260

Andrei Ludu
protopop.

Peședepo meritat. Pretorul Comandamentului Trupelor din Transilvania, în sedința pe 21 Iunie 1919, a condamnat pe individul *Matthias Petru* din Sibiu, la una lună închisoare pentru că a contravenit în Ordoanața Nr. 25 modificată al. a. c. Tr. Tr. prin faptul că a colportat știri relative la operațiunile de război.

Dare pe necesități în Sârbia. Ministrul de finanțe sârb a făcut un proiect de lege, în înțelesul căruia toți bărbății necesități, văduvi fără copii, și despărțiți, dela 25 până la 60 ani, să plătească pe an o dare de 240 dinver (lei), fără să se icela seamă starea lor de avere.

Școala Noastră. A sosit Școala Noastră (1850—1916) «Zona Culturală». Cu autorizația Consistoriului arhidiecezan de *Lazăr Tritaeanu*, potieru, aser Consistorial. Pretul: Cor. 6.— (Lei 4.—). Se ală de vânzare în toate librăriile române din Sibiu.

Chestiuni de însemnătate deosebită. A sosit o broșură, scrisă cu multă competență de dl. *Dr. Gheorghe Nedici*, sub titlul: «Chestiuni economice, financiare și sociale de ardentă actualitate.» în fața lucrului economic, din vitorul cel mai apropiat, expunerile lămurite ale dlui Nedici aduc bur serviciu acelor, cari doresc să dobândească un fel de orientare generală în chestiunile de capitală importanță, și trebuie să preocupe astăzi pe orice om de carte.

Broșura se găsește de vânzare la Librăria Arhidiecezană din Sibiu și în alte librării.

Calendarul Asociațiilor pe anul 1919

Revoluția ce a izbucnit în Ungaria la începutul lui Noembrie 1918, a zădărnici scoțarea la timp a „Calendarul Asociațiilor”, așa cum se plănuise pentru împrejurările obișnuite înainte de revoluție.

Cursul fericit, ce a luat apoi lucrurile în țară, marea Adunare Națională de Alba-Iulia, unirea noastră cu România și, apoi, rând pe rând, ocuparea Ardealului din partea Trupelor române, începutul nostru de organizare, în frunte cu Consiliul Dirigent și în legătură cu evenimentele (înămplirile), ce au urmat și de azi, — acestea ne-au năvălit pentru „Invățătură și petrecere” a Calendarului și să o împodobilim cu locane cât mai potrivite nouelor împrejurări. Așa, că acest Calendar, în felul cum se prezintă, este la noi singurul Calendar pe anul 1919, care corespunde întru toate stărilor lucrurilor dela sfârșitul anului 1918, când ei aveă să fie tipărit și înșirăți.

Prin urmare acest calendar merită să fie citit de toți stăpânii de carte și apoi păstrat pentru familie, cu o carte, în care sânt însemnate cele mai de seamă înămpliri și privire la trecut și prezentul poporului nostru, în legătură cu schimbările mari ce s'au produs în viața națională.

În calendarul din anii acesta, „Asociațiunea” dă membrilor săi și, în genere, poporului nostru mai mult decât un calendar; o carte din cele mai folositoare pentru împrejurările de față și viitoare.

Calendarul cuprinde, — afară de partea calendaristică, afaceri cu poșta și telegraful, taxele și timbrele, țargurile din Ungaria și Transilvania, — un material ales, proză și poezii, dela cei mai de seamă oameni ai noștri, ca: MM. LL. Regele Ferdinand I și Regina Maria, Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Ienăchiță Văcărescu, Petru Maior, Iancu Văcărescu, Vasile Cârlova, Simeon Brănuțiu, V. Alexandri, N. Balcescu, Andreiu Murășan, A. Russo, M. Cogălnicean, O. Goga, Barbu Ștefănescu Delavrancea, O. Coșbuc, Colonel C. Găvănescu ș. a. ș. a., arătând legăturile suferite între românii din diferite țări și moduri, cum s'au înfăptuit măreț act ai uniții noastre naționale.

Dintre locurile amintite — ale MM. LL. Regelui și Reginei, ale scumpulor noștri morți: Generalul Dragălină, George Coșbuc, Barbu Ștefănescu Delavrancea și Dr Constantin Istrati, mai deprete ale unora din șefii noștri de resort, în frunte cu dl Dr Iuliu Maniu și în fine, ale lui Wilson, Generalul Foch și Generalul Berthelot.

Din scurtul extras de mai sus se vede, că acest calendar conține o lectură bogată și aleasă și că e înfrumusețat cu 16 chipuri ale unora din persoanele cele mai de seamă, cari au avut și au rol de căpetenie, parte în viața noastră națională, parte în evenimentele mari ale lumii.

Calendarul se poate procura dela Biroul Asociațiilor, Str. Șaguna Nr. 6, în Sibiu, cu 2 corone exemplariu, împreună cu porto poștal; iar pentru recomandăție 50 Hl.

Librării și altor vânzători se dă rabatul cuvenit.

Cele ce și alte afaceri la Sibiu, pot ridica direct calendarul dela: Biroul „Asociațiilor”, Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6.

Societatea Ocrotirea orfanilor din război secția regională Sibiu

Instiințare

În Septembrie 1919 se va deschide în Cluj un Institut cu menirea de a forma *Surori de ocrotire*, care vor fi îndrumătoare poporului nostru în igiena casei, combaterea boalelor infecțioase, îngrijirea mamelor și a primului născut. Ele, prin slă și fapți, vor crește tinerețea la un irai trupească și sufletească sâmbos.

Cursul va ținea un an. Regimul Institutului este *Internat*. Surorile vor fi create pe spelele Statului și după absolvirea cu succes a Cursului vor fi funcționare de Stat. Se primesc de preferință fete și femei între 20—40 ani, având 4 clase civile ori secundare (în cazuri excepționale și mai puțin). Studentele, ce se

vor distinge, vor fi trimise în străinătate, unde își vor îmbogăți cunoștințele.

Cereri de înscriere se adresează împreună cu actele și certificatele candidației la *Resortul Ocrotitorilor Sociale, strada Friedenels 10, Sibiu*, până la 15 August a. c. Cererile intrate până acum se mențin. Candidațiile sânt rugate să se prezinte personal, în măsura posibilului. Orele de oficiu sânt 11—12 a. m., 3—6 p. m.

Medici, profeții, învățătorii și alți intelectuali sânt rugați să facă propagandă pentru această cauză.

Dr. Iuliu Moldovan m. p.
secretar general.

Sonda Dr. I. Mateiu m. p.
consilier.

Teatre în Sibiu

Cinematograful Orașului. Piața Hermann. Directoare: D-na M. Scholless. Zilnic program interesant. Începutul la ora: 9 seara.

Cinematograful Apollo. Strada Schevi, Directoară: Dna Emil Toth. Programe interesante în fiecare zi. Începutul la ora: 9 seara.

Nr. 48/1918.

(154) 1-2

Licitațiune

Biserica ort. rom. din Căpâna, tractul Sebeșului, vinde prin licitațiune publică 59 (cincizeci și nouă) jugure pădure de stejari. Licitațiunea se va ținea în **29 Iunie** (12 Iulie) a. c., la 2 ore p. m. în sala școlii confesionale din loc. Prețul strigării 35.350 cor. Condițiile se pot vedea la oficiul parohial. Ceice voiesc a lua parte la licitație, trebuie să depună la episcopia parohială înainte de a începe licitațiunea 10%, a prețului strigării.

Căpâna, din seșina comitetului parohial, ținută la 9/22 Iunie 1919.

Ioan Moga,
prezident.

Parteniu Colton,
adun. par.

Nr. 207/919.

(150) 3-3

Concurs

Pentru posturile învățătoresii din comunele mai jos însemnate se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

1. Berghiu. — 2. Ciocna. — 3. Băcota Parăreș și 4. Săsciori, cu salariu câte 600 Cor. dela comuna bisericăscă. Restul întregire dela stat.

5. Baia, două posturi și 6. Laz, un post cu salariu de câte 200 Cor. dela comuna bisericăscă și întregire dela stat.

7. Pianul de jos două posturi cu salariu dela comuna bisericăscă pentru un Cor. 700, iar pentru al doilea Cor. 200. Restul întregire dela stat.

8. Pianul de sus cu salariu de Cor. 500 dela comuna bisericăscă și întregire dela stat. Pentru toți învățătorii se asigură cuvarți și grădini în natură ori restul în bani.

Învățătorii cari vor fi înștituși sânt dator să instrueze și în școala de repetiție, și Dumineca și sârbătoarea se conducă copiii la biserică și să cânte cu ei în cor la s. liturgie.

Cererile înscrute cu observarea normelor în vigoare, sânt a se înainta în termenul arătat subsemnatului oficiu protopresbiterial, având concurenții ca înainte de alege se să prezente poporul în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Se be eș, 3/16 Iunie 1919.

Oficiul protopresbiterial.

Nergiu Medean
protopresbiter.

Concurs din oficiu

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa III Vința, din protopresbiteratul Lupșa, după ce la concursule I—II nu s'au anunțat nici un concurent, în conformitate cu concluzul Sinodului arhidiecezan Nr. 85 din 1911 se publică nou concurs din oficiu cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post de paroh sânt cele fasionate în coala B, pentru congru.

Concursule înzestrate cu documentele cerute se trimt în termenul deschis Consistoriului arhidiecezan; iar concurenții — cu observarea prescrieșilor din regulamentul pentru parohii — se vor înfășișa înainte aleștorilor pentru a cânta, spre, a oficia și cuvânta și a face cunoștință și cu poporul.

Sibiu, din seșina senatului bisericăsc la 28 Mai 1919.

Consistoriul arhidiecezan.

Nr 209/919.

(149) 3-3

Concurs

Pentru întregirea unui post de învățător la școala populară gr.-or. română din Sebeș-șosea se publică concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sânt:
Salariu dela comuna bisericăscă 1200 Cor. și întregire dela stat.

Relui de cură și grădina 380 Cor.
Învățătorul este dator să instrueze și în școala de repetiție și să conducă Dumineca și sârbătoarea copiii la biserică și să cânte cu ei la s. liturgie.

Concurenții au să-și înainteze cererile înscrute conform normelor în vigoare, în termenul arătat, subsemnatului oficiu protopresbiterial, și înainte de alege se să prezenta poporul în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Cunosătorii de muzică vor fi preferii și dacă învățătorul ales va fi în stare să instrueze și conducă corul bisericăsc și Reuniunea de cântări, va primi remunerații speciale.

Se be eș, 3/16 Iunie 1919.

Oficiul protopresbiterial în conșlegere cu comitetul parohial.

Nergiu Medean
protopresbiter.

Nr. 454/1919

(147) 3-3

Concurs

Pentru întregirea postului al doilea de învățător dela școala confesională gr. ort. română din Comăna de sus, protopresbiteratul Făgăraș, prin aceasta se escrie concurs, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sânt: salariul statului prin lege care se va cere din visteria statului, pe baza documentelor învățătorului care va fi ales, și relui de cură.

Doritorii de a ocupa acest post de învățător sânt subțegăte cererile concursuale înscrute conform legilor în vigoare la subșcrișul oficiu protopresbiterial gr. ort. în Făgăraș până în termenul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică, spre a se face cunoscut poporului.

Făgăraș, în 29 Mai 1919.

Oficiul protopresbiterial gr. ort. al Făgărașului în înțelegere cu comitetul parohial concurent.

Nicolae Borzea
protopop.